

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL SUDA

ODLUKA

Zahtjev br. 42353/13
Vitimir i Marija ELEZOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 5. ožujka 2019. u odboru u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Ksenija Turković,
Armen Harutyunyan, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 20. svibnja 2013. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelji zahtjeva, g. Vitimir Elezović i gđa Marija Elezović, hrvatski su državljani i žive u Puli. Podnositelje zahtjeva pred Sudom je zastupao g. A. Zanetti, odvjetnik iz Pule.

A. Okolnosti predmeta

2. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijeli podnositelji zahtjeva, može se sažeti kako slijedi.

1. Pozadina predmeta

3. Dana 3. ožujka 1983. Jugoslavenska narodna armija (dalje u tekstu „JNA“) dodijelila je prvom podnositelju zahtjeva, koji je tada bio pripadnik vojnih snaga, stanarsko pravo na stanu u Puli površine 51 m². Na temelju

mjerodavnog zakonodavstva, druga podnositeljica zahtjeva – njegova supruga – automatski je postala sunositeljica stanarskog prava na stanu o kojem je riječ.

4. Prvi podnositelj zahtjeva povukao se iz aktivne vojne službe 1990. godine.

5. U ožujku 1991. godine, nakon što su saznali da se majka prvog podnositelja zahtjeva teško razboljela, podnositelji zahtjeva i njihovo dvoje djece privremeno su se preselili u Brezu u Bosni i Hercegovini kako bi se o njoj skrbili. Sve su osobne stvari ostavili u stanu, ključeve su ostavili susjedu i zamolili su ga da plaća račune i brine o stanu do njihovog povratka.

6. Nakon izbijanja rata u Hrvatskoj, a kasnije i u Bosni i Hercegovini, prvi podnositelj zahtjeva pridružio se oružanim snagama Bosne i Hercegovine 13. ožujka 1992. godine (do tada se njegova majka oporavila i više joj nije bila potrebna stalna skrb).

7. Čini se da su u svibnju ili lipnju 1992. godine djeca otišla živjeti kod majke druge podnositeljice zahtjeva u Trogir u Hrvatskoj i da im se druga podnositeljica zahtjeva pridružila u studenom 1992. godine. Tvrdili su da se zbog zaoštavanja rata nisu mogli ranije vratiti u Hrvatsku.

8. Dana 6. srpnja 1992. nadležna komisija hrvatskog Ministarstva obrane osnovana na temelju Zakona o privremenom korištenju stanova (vidi stavke 30. - 35. ove odluke) dodijelila je stan u Puli na kojem su podnositelji zahtjeva imali stanarsko pravo na privremeno korištenje dotičnom g. S.K.-u i njegovoj kćeri, interno raseljenim osobama.

9. U studenom 1992. godine druga podnositeljica zahtjeva posjetila je stan u Puli te saznala da ga koriste treće osobe. Druga podnositeljica zahtjeva i njihova djeca stoga su odlučili ostati kod njezine majke u Trogiru.

10. Prije 5. travnja 1993., kada se konačno vratio u Hrvatsku, prvi podnositelj zahtjeva posjetio ih je u dva navrata, između 14. prosinca 1992. i 5. siječnja 1993. te na par dana u ožujku 1993.

11. Dana 17. studenog 1993. Ministarstvo obrane poništilo je svoje rješenje od 6. srpnja 1992. (vidi stavak 8. ove odluke) te je naložilo kćeri S.K.-a da napusti stan. Ministarstvo je utvrdilo da S.K. posjeduje drugi stan u Puli i da više ne živi u predmetnom stanu.

2. Parnični postupak

12. U međuvremenu, dana 8. listopada 1993. podnositelji zahtjeva podnijeli su tužbu Općinskom sudu u Puli protiv S.K.-a i države, tražeći povrat posjeda stana u Puli. U tome je postupku protiv S.K.-a donesena presuda zbog izostanka koja je postala pravomoćna 23. svibnja 1994. godine, a postupak je nastavljen samo protiv države. Ta presuda zbog izostanka izvršena je 27. prosinca 2002. kada je kći S.K.-a iseljena, a ključevi stana predani su odvjetniku podnositelja zahtjeva.

13. Dana 9. kolovoza 1995. država je podnijela zasebnu tužbu protiv podnositelja zahtjeva istom sudu s ciljem otkaza stanarskog prava

podnositelja zahtjeva na predmetnom stanu. Čini se da je sud vodio postupak *in absentia* i da je presudom od 19. prosinca 1995., koja je postala pravomoćna 19. siječnja 1996., presudio u korist države.

14. Međutim, nakon što su podnositelji podnijeli zahtjev za obnovu postupka, u odluci od 13. ožujka 2000. Županijski sud u Puli ukinuo je tu presudu i obnovio je taj postupak.

15. Dana 18. srpnja 2000. Općinski sud u Puli odlučio je spojiti dva postupka (postupak za povrat posjeda koji su pokrenuli podnositelji zahtjeva i ponovljeni postupak za otkaz njihovog stanarskog prava koji je pokrenula država).

16. Presudom od 7. prosinca 2000. Općinski sud presudio je u korist podnositelja zahtjeva. Međutim, tu je presudu nakon uložene žalbe naknadno ukinuo Županijski sud u Puli dana 16. lipnja 2003., a predmet je vraćen na ponovno suđenje.

17. U ponovljenom postupku, presudom od 7. studenog 2007. Općinski sud presudio je u korist države i otkazao je stanarsko pravo podnositelja zahtjeva.

18. Sud je razloge zbog kojih su se podnositelji zahtjeva preselili u Brezu u ožujku 1991. i nisu se mogli vratiti prije studenog (druga podnositeljica zahtjeva) i prosinca 1992. (prvi podnositelj zahtjeva) prihvatio kao stvarne i opravdane. Međutim, prije 8. listopada 1993., kada su podnijeli tužbu za povrat posjeda, podnositelji nisu poduzeli nikakve korake kako bi vratili posjed svojeg stana iako su do studenog 1992. već saznali da u njemu žive treće osobe (vidi stavak 9. ove odluke). Pozivajući se na članak 99. Zakona o stambenim odnosima (vidi stavak 29. ove odluke), Općinski sud presudio je da je zbog propusta podnositelja zahtjeva da poduzmu korake radi povrata posjeda stana tijekom više od šest mjeseci u razdoblju nakon studenog 1992. (ili čak nakon 5. travnja 1993. kada se prvi podnositelj zahtjeva konačno vratio u Hrvatsku, vidi stavak 10. ove odluke) njihova odsutnost iz stana u tom razdoblju bila neopravdana.

19. Podnositelji zahtjeva podnijeli su žalbu. Tvrđili su, *inter alia*, da nisu mogli podnijeti tužbu za povrat posjeda ranije jer im je bilo potrebno određeno vrijeme da utvrde identitet osobe koja je koristila stan.

20. Dana 20. listopada 2008. Županijski sud u Puli odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio je prvostupanjsku presudu, koja je time postala pravomoćna. Odgovarajući na njihovu tvrdnju, sud je presudio da su podnositelji zahtjeva mogli saznati identitet osobe koja je živjela u njihovom stanu putem upita policiji.

21. Podnositelji zahtjeva zatim su podnijeli ustavnu tužbu, navodeći kako je došlo do povrede njihovih ustavnih prava na jednakost pred zakonom i jednakost pred sudovima, prava na poštovanje njihova doma i prava na poštovanje njihova osobnog i obiteljskog života.

22. Odlukom od 14. studenog 2012. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva. Svoju je odluku dostavio njihovom odvjetniku 26. studenog 2012. godine.

23. U međuvremenu je država podnijela zahtjev Općinskom sudu u Puli za izvršenje presude tog suda od 7. studenog 2007. (vidi stavak 17. ove odluke). Dana 31. ožujka 2009. sud je izdao rješenje o ovrsi, a dana 28. siječnja 2010. država je preuzela stan u posjed.

3. Ostale mjerodavne činjenice

24. Dana 19. lipnja 1991. na snagu je stupio Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Njime je nositeljima stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu dano pravo da pod povoljnim uvjetima otkupe stanove na kojima su imali takvo stanarsko pravo.

25. Dana 3. listopada 1991. hrvatska Vlada donijela je Uredbu o preuzimanju sredstava JNA i SSNO na teritoriju Republike Hrvatske u vlasništvo Republike Hrvatske kojom je sveukupnu imovinu JNA-e u Hrvatskoj preuzela u državno vlasništvo.

26. Dana 17. kolovoza 1995. na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo kojim je pravo na otkup prošireno na nositelje stanarskog prava na stanovima u državnom vlasništvu, uključujući stanove koji su postali državno vlasništvo na temelju uredbe Vlade od 3. listopada 1991. (vidi prethodni stavak).

27. Dana 29. rujna 1995. prvi podnositelj zahtjeva podnio je Ministarstvu obrane zahtjev za otkup stana na temelju Zakona o izmjenama i dopunama iz 1995. godine.

28. Dopisom od 20. listopada 2010. Ministarstvo obrane obavijestilo prvog podnositelja zahtjeva da ne može ispuniti njegov zahtjev jer je stanarsko pravo otkazano pravomoćnom sudskom presudom u gore navedenom parničnom postupku (vidi stavke 17. i 20. ove odluke).

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Mjerodavno zakonodavstvo

(a) Zakon o stambenim odnosima

29. Zakon o stambenim odnosima (Narodne novine Socijalističke Republike Hrvatske br. 51/85 i 42/86, i Narodne novine Republike Hrvatske br. 22/92 i 70/93), koji je bio na snazi od 25. prosinca 1985. godine do 4. studenog 1996. godine, propisivao je kako slijedi:

Članak 99.

„1. Stanaru se može dati otkaz stanarskog prava kad on i članovi njegova porodičnog domaćinstva ... prestanu koristiti stan neprekidno duže od šest mjeseci.

2. Otkaz stanarskog prava prema odredbama stava 1. ovoga člana ne može se dati osobi koja stan ne koristi zbog toga što se nalazi na liječenju, izvršavanju vojne obaveze ili iz drugih opravdanih razloga.“

(b) Zakon o privremenom korištenju stanova

30. Zakon o privremenom korištenju stanova (Narodne novine br. 66/91 i 77/93), stupio je na snagu 9. prosinca 1991. godine. Njime su utvrđeni uvjeti privremenog korištenja praznih, ispražnjenih ili napuštenih stanova u društvenom i državnom vlasništvu odnosno privatnom vlasništvu poduzeća i drugih pravnih osoba u cilju zbrinjavanja interno raseljenih osoba, izbjeglica te pripadnika Hrvatske vojske i njihovih obitelji.

31. Člankom 2. bilo je propisano da se Zakon primjenjuje na prazne stanove na kojima nije stečeno stanarsko pravo, odnosno nije zaključen ugovor o najmu te na stanove na kojima je stečeno stanarsko pravo ako se utvrdi da su stanari i članovi njihova kućanstva (a) napustili stan i uklonili iz njega svoje osobne stvari (ispražnjeni stanovi), ili da su (b) trajno napustili stan (napušteni stanovi).

32. Člancima 3. i 7. bilo je propisano da država i mjesne vlasti moraju osnovati komisije za privremeno korištenje stanova čiji je zadatak donositi rješenja o dodjeli stanova na privremeno korištenje. Protiv rješenja tih komisija žalba nije bila dopuštena, no mogla su se osporavati pred Upravnim sudom podnošenjem tužbe za sudsko preispitivanje.

33. Člankom 8. bilo je propisano da su osobe kojima je stan dodijeljen na privremeno korištenje dužne plaćati nadoknadu u visini stanarine i druge troškove te da ne mogu ostvariti stanarsko pravo na tome stanu.

34. Člankom 10. bilo je propisano da stanar može podnijeti zahtjev za obnovu postupka protiv rješenja komisije kojim je njegov stan dodijeljen na privremeno korištenje. Komisija je bila dužna odlučiti o tom zahtjevu u roku od tri dana. Ako bi komisija odlučila obnoviti postupak i poništiti svoje ranije rješenje, morala je naložiti osobi koja privremeno koristi stan da ga napusti u roku od petnaest dana.

35. Člankom 14. bilo je propisano da se odredbe Zakona o općem upravnom postupku primjenjuju *mutatis mutandis* ako Zakonom o privremenom korištenju stanova nije drugačije određeno.

2. Mjerodavna praksa

36. Na temelju sudske prakse razvijene primjenom članka 99. Zakona o stambenim odnosima (vidi stavak 29. ove odluke), u situacijama u kojima nositelj stanarskog prava nije koristio stan koji mu je dodijeljen jer ga je koristila treća osoba, pokretanje pravnog postupka radi iseljenja korisnika stana bilo je relevantno za dokazivanje namjere stanovanja u stanu, to jest sprječavanje da se odsutnost stanara smatra neopravdanom i rezultira otkazom stanarskog prava. Međutim, bilo je važno djelovati u roku od šest mjeseci jer se stanar nije mogao osloniti ni na koju naknadnu tužbu kako bi

dokazao namjeru da stanuje u stanu. Konkretno, u odlukama br. Rev-155/1994-2 od 16. veljače 1994., Rev-152/1994-2 od 23. veljače 1994., Rev-1780/1996-2 od 10. ožujka 1999., Rev-1606/00-2 od 1. listopada 2003., Rev-998/03-2 od 4. prosinca 2003. i Rev-590/03-2 od 17. prosinca 2003. Vrhovni sud Republike Hrvatske presudio je kako slijedi:

„Okolnost da je u stan koji stanar ne koristi protupravno uselila treća osoba ne čini još samo po sebi nekorištenje stana [od strane stanara] opravdanim. Ako, naime, stanar unutar roka iz čl. 99. st. 1. ZSO ne poduzme odgovarajuće korake da bi vratio posjed stana ..., tada [protupravno korištenje stana od strane treće osobe] nije zapreka udovoljenju zahtjevu za otkaz stanarskog prava.“

37. Vlada je ustvrdila da te odluke odražavaju raniju sudsku praksu. U prilog svojoj tvrdnji uputila je na odluku Okružnog suda u Zagrebu br. GŽ-3517/76 od 7. rujna 1976. i presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev-645/1991-2 od 16. travnja 1991. Okružni je sud u svojoj odluci odbio tužbu davatelja stana koji je tražio otkaz stanarskog prava, utvrdivši da je nekorištenje stana od strane stanara bilo opravdano na temelju odredbi članka 99. Zakona o stambenim odnosima jer su stan koristile treće osobe, a stanar je zatražio sudsku zaštitu. Vrhovni je sud u svojoj presudi potvrdio presude nižestupanijskih sudova kojima su oni, navodeći članak 99. Zakona o stambenim odnosima, otkazali stanarsko pravo stanaru jer nije podnio tužbu za iseljenje protiv osoba koje su koristile stan na kojem je imao stanarsko pravo.

38. Vlada je također uputila na presudu Upravnog suda Republike Hrvatske br. Us-12005/1993 od 12. siječnja 1994. u kojoj je taj sud presudio da nakon poništenja rješenja o dodjeli stana na privremeno korištenje vlasnik može tražiti iseljenje korisnika stana pred redovnim sudovima.

PRIGOVORI

39. Podnositelji zahtjeva prigovorili su na temelju članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju da su otkazom njihovog stanarskog prava na predmetnom stanu domaći sudovi povrijedili njihova prava na poštovanje njihova doma i na mirno uživanje njihova vlasništva.

PRAVO

40. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da je otkaz njihovog stanarskog prava bio u suprotnosti s njihovim pravom na poštovanje njihova doma i njihovim pravom na mirno uživanje njihova vlasništva. Pozvali su se na članak 8. Konvencije i članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju koji u mjerodavnom dijelu glase kako slijedi:

Članak 8. (pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života)

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga ... doma ...

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

Članak 1. Protokola br. 1 (zaštita vlasništva)

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

A. Tvrđnje stranaka*1. Vlada*

41. Vlada je osporila dopuštenost zahtjeva na nekoliko osnova. Ustvrdila je da nisu primjenjivi ni članak 8. ni članak 1. Protokola br. 1. Dalje je tvrdila da je, ako članak 1. Protokola br. 1 jest primjenjiv, prigovor na temelju tog članka nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava. Konačno, tvrdila je da je cjelokupni zahtjev u svakom slučaju očigledno neosnovan.

42. Vlada je ustvrdila da je, ako Sud bude smatrao da je došlo do miješanja u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njihova doma i mirno uživanje njihova vlasništva, to miješanje bilo opravdano. Konkretno, predmetno miješanje bilo je zakonito, težilo je legitimnom cilju promicanja gospodarske dobrobiti zemlje i bilo je razmjerno tom cilju.

43. Vlada je istaknula da su domaći sudovi otkazali stanarsko pravo podnositelja zahtjeva jer podnositelji nisu podnijeli tužbu radi povrata posjeda predmetnog stana. Odluka o otkazu stanarskog prava podnositelja zahtjeva bila je u skladu sa sudskom praksom Vrhovnog suda razvijenom primjenom članka 99. Zakona o stambenim odnosima (vidi stavak 29. ove odluke). Na temelju te sudske prakse (vidi stavak 36. ove odluke), ako stanari nisu koristili stan u svrhu stanovanja duže od šest mjeseci jer su ga koristile treće osobe, stanari su bili dužni pokrenuti odgovarajući postupak protiv korisnika stana unutar tih šest mjeseci kako bi dokazali da je njihovo nekorištenje stana bilo opravdano u smislu članka 99. Zakona o stambenim odnosima. Takvo je stajalište Vrhovni sud izrazio još u travnju 1991. godine (vidi stavak 37. ove odluke). Podnositelji zahtjeva u ovom predmetu, koje je zastupao odvjetnik, toga su trebali biti svjesni. Prema tome, ne može se reći da je tumačenje koje su domaći sudovi usvojili u predmetu podnositelja zahtjeva bilo za njih nepredvidljivo.

44. U ovom predmetu stan podnositelja zahtjeva privremeno je dodijeljen trećoj osobi na temelju Zakona o privremenom korištenju stanova rješenjem od 6. srpnja 1992. godine (vidi stavak 8. ove odluke). Kako je posebno propisano u tom Zakonu, to se rješenje moglo poništiti na zahtjev stanara za obnovom postupka, a koji zahtjev predstavlja pravno sredstvo koje je bilo dostupno podnositeljima zahtjeva. Da je nadležno tijelo poništilo svoje rješenje od 6. srpnja 1992. istovremeno bi naložilo privremenom korisniku stana da napusti stan podnositelja zahtjeva u roku od petnaest dana (vidi stavak 34. ove odluke). Osim toga, nakon što bi to rješenje bilo poništeno, podnositelji zahtjeva bili bi u mogućnosti podnijeti tužbu sudu tražeći povrat posjeda stana i iseljenje privremenog korisnika (vidi stavak 38. ove odluke).

45. Da su podnositelji zahtjeva iskoristili ta pravna sredstva u roku od šest mjeseci, dokazali bi svoju namjeru da nastave koristiti stan u svrhu stanovanja i zadržali bi svoje stanarsko pravo.

46. U odnosu na navedeno, Vlada je smatrala da su obrazloženja domaćih sudova za otkaz stanarskog prava podnositelja zahtjeva bila relevantna i dostatna. Propust podnositelja zahtjeva da pravovremeno iskoriste pravna sredstva kako bi zaštitili svoje stanarsko pravo ukazivao je na to da im stan više nije bio potreban u svrhu stanovanja. U takvoj situaciji, zaštita gospodarskih interesa zemlje opravdala je otkaz njihovog stanarskog prava – što je mjera koja je u danim okolnostima bila razmjerna tom legitimnom cilju.

2. Podnositelji zahtjeva

47. Podnositelji zahtjeva ustvrdili su da nisu mogli poduzeti korake na koje je ukazala Vlada prije 8. listopada 1993. kad su podnijeli tužbu za povrat posjeda (vidi stavak 12. ove odluke) jer prije tog datuma nisu znali identitet osobe koja je koristila njihov stan.

B. Ocjena suda

48. Sud ne smatra potrebnim ispitivati prigovor Vlade o nedopuštenosti na temelju neprimjenjivosti članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao ni prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava (vidi stavak 41. ove odluke).

49. Čak i uz pretpostavku da su ti članci primjenjivi i da je presuda Općinskog suda u Puli od 7. prosinca 2000. kojom je otkazano stanarsko pravo podnositelja zahtjeva predstavljala miješanje u njihova prava na poštovanje njihova doma i na mirno uživanje njihova vlasništva, Sud smatra da je to miješanje bilo opravdano.

50. S tim u vezi, Sud prvo napominje da je stanarsko pravo podnositelja zahtjeva otkazano jer više od šest mjeseci nisu poduzeli nikakve korake za povrat posjeda svog stana, iako su već u studenom 1992. godine saznali da ga koriste treće osobe (vidi stavak 18. ove odluke).

51. To se obrazloženje temeljilo na članku 99. Zakona o stambenim odnosima i bilo je u skladu sa sudskom praksom razvijenom primjenom te odredbe (vidi stavke 29. i 36. ove odluke). Dokazi i tvrdnje koje je iznijela Vlada (vidi stavke 37. i 43. ove odluke) ukazuju na to da se ta sudska praksa počela razvijati prije studenog 1992. za koji su domaći sudovi presudili da je tada gore navedeno razdoblje od šest mjeseci počelo teći u ovom predmetu. Podnositelji zahtjeva trebali su biti svjesni te sudske prakse u relevantno vrijeme. U tim okolnostima, i s obzirom na to da podnositelji zahtjeva nisu tvrdili suprotno, Sud smatra da je primjena te sudske prakse u njihovom predmetu bila predvidljiva.

52. Cilj članka 99. Zakona o stambenim odnosima bio je otkazati stanarska prava pojedincima koji više ne žive u stanovima koji su im bili dodijeljeni, a kako bi se nakon toga ti stanovi mogli prerasporediti drugim osobama kojima je potreban smještaj. Svrha mu je dakle bila zadovoljiti stambene potrebe građana i na taj način ostvariti legitimne ciljeve promicanja gospodarske dobrobiti zemlje i zaštite prava drugih (vidi *Bjedov protiv Hrvatske*, br. 42150/09, stavak 63., 29. svibnja 2012.).

53. Sud nadalje smatra da, imajući u vidu široku slobodu procjene koju države uživaju u stambenim pitanjima (vidi, primjerice, *Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 66746/01, stavak 82., 27. svibnja 2004.), sudska praksa domaćih sudova koja zahtijeva od stanara da dokažu svoju namjeru da nastave koristiti stanove koji su im dodijeljeni pokretanjem relevantnog postupka za zaštitu svog stanarskog prava u roku od šest mjeseci sama po sebi nije nerazmjerna gore utvrđenom legitimnom cilju (vidi stavak 52. ove odluke). Utvrditi da je taj zahtjev nerazmjeran bilo bi još teže u okolnostima kao što su okolnosti koje su prevladavale u ovom predmetu, to jest u vrijeme rata, kada je velik broj ljudi bio raseljen i bio im je potreban smještaj.

54. Podnositelji zahtjeva nisu osporavali taj zahtjev sam po sebi, već način na koji su ga domaći sudovi primijenili u njihovom predmetu. Konkretno, tvrdili su da nisu mogli ranije pokrenuti relevantan postupak jer prije 8. listopada 1993. kad su podnijeli tužbu za povrat posjeda (vidi stavke 12. i 47. ove odluke) nisu znali identitet osobe koja je koristila njihov stan. Istu su tvrdnju iznijeli i pred domaćim sudovima, koji su utvrdili da su podnositelji zahtjeva mogli saznati identitet korisnika stana putem upita policiji (vidi stavke 19. - 20. ove odluke).

55. S obzirom na to da je riječ o činjeničnom pitanju, Sud ponavlja da je svjestan supsidijarne naravi svoje uloge te da mora biti oprezan kada je riječ o preuzimanju uloge prvostupanjskog suda koji utvrđuje činjenice kada je to neizbježno zbog okolnosti određenog predmeta. Zadatak Suda nije da činjeničnu ocjenu domaćih sudova zamjeni vlastitom i opće je pravilo da je na tim sudovima da ocijene dokaze. Iako Sud nije vezan utvrđenjima domaćih sudova, u normalnim bi okolnostima bili potrebni uvjerljivi elementi da Sud odstupa od činjenica koje su utvrdili domaći sudovi (vidi, primjerice, *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak

150., 20. ožujka 2018.). U ovome predmetu, Sud utvrđuje da nema elemenata zbog kojih bi osporavao činjenična utvrđenja domaćih sudova. To posebice vrijedi stoga što podnositelji zahtjeva nisu dostavili nikakve dokaze da su u relevantnom šestomjesečnom razdoblju uputili upite vlastima ili na drugi način pokušali utvrditi identitete osoba koje su koristile njihov stan.

56. Konačno, Sud ponavlja da je usvojio nekoliko presuda protiv Hrvatske kojima je utvrdio povredu prava na poštovanje doma na temelju činjenice da su nacionalni sudovi naložili iseljenje isključivo zbog toga što podnositelji zahtjeva u tim predmetima nisu imali pravo koristiti predmetne stanove, a da nisu proveli test razmjernosti glede mjera poduzetih protiv podnositelja zahtjeva (vidi, primjerice, *Ćosić protiv Hrvatske*, br. 28261/06, 15. siječnja 2009.; *Paulić protiv Hrvatske*, br. 3572/06, 22. listopada 2009.; gore citirani predmet *Bjedov*; i *Brežec protiv Hrvatske*, br. 7177/10, 18. srpnja 2013.). Međutim, to se ne može reći u ovom predmetu u kojem su domaći sudovi, nakon što su pažljivo analizirali sve relevantne okolnosti, presudili da nakon studenog 1992. godine ništa nije sprječavalo podnositelje zahtjeva da poduzmu korake kako bi zaštitili svoje stanarsko pravo i da je zbog propusta da to učine u roku od šest mjeseci njihovo nekorištenje stana bilo neopravdano (vidi stavke 18. i 20. ove odluke).

57. Gore navedena razmatranja dovoljna su za Sud da zaključi da je navodno miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njihova doma i na mirno uživanje njihova vlasništva bilo opravdano jer je bilo zakonito, težilo je legitimnom cilju u javnom ili općem interesu i, budući da je bilo razmjerno tom cilju, bilo je nužno u demokratskom društvu.

58. Iz toga proizlazi da je ovaj zahtjev nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 28. ožujka 2019.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

© 2019 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.